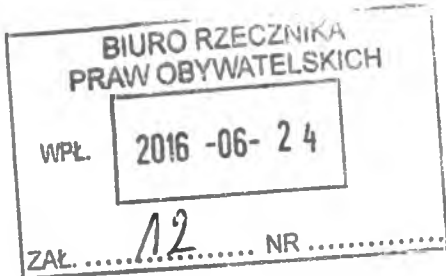

Bydgoszcz, dnia 17 czerwca 2016 r.

S/P-072/ 21 /16

RPW/37524/2016 P
Data: 2016-06-24

**Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji**

ul. Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Odpowiadając na pismo z 16 maja 2016 roku, znak KMP.571.2016.RK, przy którym otrzymałem Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, w załączeniu przesyłam odpowiedź na zawarte w nim zalecenia.

DYREKTOR
Zakładu Karnego
w Bydgoszczy - Fordonie

mgr mgr Marcin Klimczyk

Wykonano w 2 egz.:

1. Egz. nr 1 – adresat + plik
2. Egz. nr 2 – a/a

MP

**Odpowiedź Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie na
Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji
Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie, dotyczącego stanu
przestrzegania praw osób z niepełnosprawnościami**

LEGALNOŚĆ POBYTU I PRAWIDŁOWOŚĆ ROZMIESZCZENIA

Odnosząc się do pkt 2. Raportu, gdzie wątpliwości kontrolujących wzbudził przypadek osadzonego [redacted] informuję, że w/w osadzony nie przebywa od [redacted] w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie. Przetransportowany został do Szpitala Aresztu Śledczego [redacted] z uwagi na [redacted] i konieczność zapewnienia całodobowej opieki medycznej. Obecnie w/w przebywa w Zakładzie Karnym w [redacted]

Zgodnie z posiadaną dokumentacją, [redacted] w podległej mi jednostce penitencjarnej, w miarę możliwości osadzany był w celi mieszkalnej dwuosobowej, znajdującej się na najniższej kondygnacji budynku mieszkalnego. Faktem jest, że cele, w których był zakwaterowany w/w, nie były zakwalifikowane do kategorii celi mieszkalnej dla osób z niepełnosprawnościami – cela tak została utworzona w kierowanej przeze mnie jednostce 17-12-2015 roku. Powyższe nie oznacza, że osadzony do tego czasu nie miał zapewnionych odpowiednich warunków do odbywania kary pozbawienia wolności. Ponadto [redacted] wykazywał pełną samodzielność, poruszając się początkowo przy pomocy kul łokciowych, a następnie protezy kończynowej. W protezę podudzia lewej nogi, osadzony został zaopatrzony [redacted]. Całkowity koszt wykonania protezy w kwocie 3.700 złotych, został poniesiony przez Zakład Karny w Bydgoszczy – Fordonie. Ponadto w/w osadzony był z inną osobą (bez niepełnosprawności), która była mu dobierana również pod względem prezentowanego poziomu empatii, celem realizacji czynności związanych z ewentualną pomocą osadzonemu [redacted]. Na uwagę zasługuje również fakt, że przez długi czas [redacted] osadzony był w jednej celi mieszkalnej ze [redacted] roku oraz z przerwami uwarunkowanymi względami penitencjarno – ochronnymi oraz medycznymi w okresie od [redacted]. Należy również wskazać, że osadzony [redacted] w okresie [redacted] roku przebywał w Areszcie Śledczym w [redacted]. Wzajemne relacje [redacted] zaliczyć należy do serdecznych. W trakcie odbywania kary [redacted] nie zgłaszał również problemów związanych z codziennym funkcjonowaniem w celi mieszkalnej, korzystaniem ze spacerów czy też łaźni. Nadmieniam również, że cele mieszkalne, w których

zakwaterowany był wyposażone zostały zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Bieżący nadzór prowadzony przez wychowawców działu penitencjarnego, czy funkcjonariuszy innych służb wskazywały, że osadzony nie doświadcza utrudnień związanych z wykonywaniem codziennych czynności, a mogących wynikać z rozmieszczenia osadzonego w celi mieszkalnej nie noszącej statutu celi przystosowanej do osób z niepełnosprawnościami.

Ponadto informuję, że od czasu utworzenia celi mieszkalnej noszącej statut celi dla osób niepełnosprawnych, przebywali w niej:

- osadzony poruszający się na wózku inwalidzkim oraz
- osadzony z wyłonioną stomią brzuszną.

W kwestii wskazania okresu pobytu tymczasowo aresztowanego - w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie informuję, że w/w przebywał w podległej mi jednostce penitencjarnej do roku – został zwolniony zgodnie z zarządzeniem organu dysponującego. Jednocześnie nadmieniam, że administracja zakładu karnego podejmowała szereg działań związanych z poddaniem osadzonego obserwacji sądowo – psychiatrycznej, z uwagi na prezentowane przez osadzonego zachowanie i rozpoznanie lekarza psychiatry: obserwacja w kierunku zespołu paranoidalnego. Jednakże zgodnie z pismem Prokuratury Rejonowej Toruń – Wchód z 6 listopada 2015 roku – otrzymanym w odpowiedzi na pismo Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy - Fordonie z 29-10-2015 roku - brak było podstaw do poddania przedmiotowej obserwacji. Dyrektor Zakładu Karnego w Bydgoszczy podjął również działania mające na celu skierowanie osadzonego na badania psychologiczne w trybie art. 83§1 Kkw, z uwagi na fakt, że osadzony nie wyraził zgody na poddanie się takim badaniom dobrowolnie. Pierwotnie Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – V Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych zarządził poddanie badaniom psychologicznym. Zarządzenie zostało zaskarżone w trybie art. 7§1 Kkw przez osadzonego i postanowieniem z dnia 30 października 2015 roku Sąd Okręgowy w Bydgoszczy uchylił zaskarżone zarządzenie.

TRAKTOWANIE

Odnosząc się do zagadnienia związanego z prowadzeniem kontroli osobistej – etapowej należy zauważyć, że uprawnienie funkcjonariuszy w zakresie kontroli osobistych

wynika wprost z zapisu art. 116 § 2, 3 i 4 Kodeksu karnego wykonawczego i nie jest ograniczone ustawowo, co do czasu i ilości przeprowadzania tych czynności. Przeprowadzane kontrole minimalizują ryzyko wystąpienia niepożądanych zjawisk w jednostkach penitencjarnych – w tym zdarzeń nadzwyczajnych i znacząco podnoszą w nich poziom bezpieczeństwa. Obowiązek nałożony na skazanego w postaci poddania się kontroli osobistej jest jednym z elementów dolegliwości kary pozbawienia wolności i wynika on bezpośrednio z ustawy.

Należy również wskazać, że sposób realizacji kontroli osobistych został określony między innymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 31-10-2003 roku w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Brak jest ewentualnych innych szczegółowych uregulowań w przedmiotowym zakresie, co nie upoważnia funkcjonariuszy do innego sposobu realizacji czynności służbowych, niż te określone w obowiązujących uregulowaniach.

Jednocześnie w kwestii prowadzenia kontroli osobistych względem osób niepełnosprawnych wyjaśniam, że powyższe przepisy nie różnicują osadzonych w jednostkach penitencjarnych na pełno i niepełnosprawnych. Kontrole każdorazowo przeprowadza się z poszanowaniem godności osadzonych, a w uzasadnionych przypadkach zwracana jest uwaga na stopień niepełnosprawności osoby kontrolowanej.

Niemniej jednak, co do zasady, kontrole osobiste osadzonych prowadzone są w sposób mający na celu poszanowanie godności osobistej i praw osadzonych do intymności – uwzględniając przy tym konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej oraz wykonywanie tych czynności zgodnie z obowiązującym prawodawstwem.

Należy w tym miejscu również zauważyć, że kwestia dotycząca kontroli osobistych była już przedmiotem korespondencji pomiędzy Rzecznikiem Praw Obywatelskich a Ministrem Sprawiedliwości. Przyznano w niej, iż obowiązujące przepisy dotyczące sposobów przeprowadzenia kontroli osobistej z uwagi na zbyt ogólne sformułowania mogą rodzić niebezpieczeństwo naruszenia standardów określonych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzegając potrzebę doprecyzowania sposobu przeprowadzenia kontroli osobistej podjęło działania mające na celu opracowanie nowego Rozporządzenia w sprawie ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Powyższe nie jest zależne od Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie.

W kwestii uwag dotyczących sporadycznych przypadków niewłaściwego zwracania się funkcjonariuszy do osadzonych informuję, że w podległej mi jednostce penitencjarnej

funkcjonariusze wykonują swoje obowiązki względem osadzonych zgodnie z zapisem art. 2 ust. 2 pkt.3 i 4 oraz art. 157 ust 1 Ustawy z 9 kwietnia 2000 roku o Służbie Więziennej. Incydentalne przypadki zwracania się przez Funkcjonariuszy do osadzonych bez formy grzecznościowej nie mogą rzutować na wizerunek wszystkich funkcjonariuszy pełniących służbę w podległej mi jednostce penitencjarnej. Niemniej jednak informuję, że zagadnienia z zakresu właściwego postępowania i zwracania się do osadzonych przez Funkcjonariuszy SW stanowią element narad instruktażowych i odpraw służbowych.

Ponadto mając na uwadze wskazania zawarte w raporcie w zakresie konieczności właściwego zwracania się do osadzonych informuję, że przekazano wszystkim Funkcjonariuszom stosowne informacje, zawierając je w rozkazie dziennym.

DYSCYPLINOWANIE

Odnosząc się do kwestii nie udzielania przez Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie nagrody określonej w art. 138 §1 pkt. 3 Kkw – pomimo posiadanego zaplecza lokalowego informuję, że Dyrektor jednostki penitencjarnej podejmuje decyzję o rodzaju przyznawanej nagrody z katalogu zawartego w art. 138 kodeksu karnego wykonawczego. Również warto zauważyć, że przyznawanie nagród osadzonym nie jest działaniem obligatoryjnym i ma charakter uznaniowy „Skazanemu wyróżniającemu się dobrym zachowaniem w czasie odbywania kary pozbawienia wolności mogą być przyznawane nagrody” - art. 137 Kkw.

Należy zatem zauważyć, że nagroda wymieniona w art. 138 §1 pkt 3. jest jedną z najwyższych form nagród i może w ocenie Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie zostać przyznana osadzonemu, który w sposób szczególny wyróżnia się dobrym zachowaniem (co zgodne jest również z zapisami Kkw). Dotychczas nie zaistniały przesłanki do udzielenia tej formy nagrody osadzonym przebywającym w podległej mi jednostce penitencjarnej, co nie wyklucza przyznania takiej formy nagrody w przyszłości.

PRAWO DO INFORMACJI

Mając na uwadze sugestie zawarte w pkt 5. Raportu informuję, że infrastruktura jednostki penitencjarnej nie pozwala na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych, tak by były dostępne również dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim. Jednakże trwają prace w ramach realizowanego projektu budowy nowej sieci LAN, który pozwoli w przyszłości na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych. Ponadto nadmieniam, że osadzeni z niepełnosprawnościami, w tym ruchowymi mają możliwość skorzystania

z komputera znajdującego się w dyżurce wychowawcy działu penitencjarnego, celem zapoznania się ze stronami Biuletynu Informacji Publicznej, czy orzeczeniami sądów, organów międzynarodowych. Jednostka penitencjarna dysponuje również komputerem typu laptop, który na wyraźne żądanie osadzonego może zostać mu udostępniony, celem zapoznania się z w/w treściami.

Należy również zauważyć, że każdy osadzony posiada dostęp do strony internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich, gdzie może zapoznać się między innymi z wyrokami Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Kwestia ta uregulowana jest w porządku wewnętrznym, który znajduje się w każdej celi mieszkalnej.

Informuję również, że podjęto działania zmierzające do zabezpieczenia środków finansowych na rok 2017, celem zakupu programu do odczytu ekranu – dla osób niewidzących i słabowidzących oraz zakupu w roku bieżącym kompletu – klawiatura, mysz – dla osób z niepełnosprawnością manualną, jak i systemu przywoływania dla osób z niepełnosprawnościami, do cel mieszkalnych przeznaczonych dla tych osób. Oszacowano wstępnie koszt zakupu pętli indukcyjnej p-Loop dla osób słabo słyszących na kwotę ok. 11.000 złotych. W przypadku przyznania w przyszłorocznym budżecie wystarczających środków finansowych – cel ten zostanie zrealizowany. Skazani przebywający w tutejszej jednostce z dysfunkcją wzroku mają do dyspozycji książki w wersji audio (audiobooki), w tym porządek wewnętrzny jednostki, który na przełomie maja/czerwca br. został nagrany i jako audiobook udostępniony skazanym.

Natomiast osadzeni głuchoniemi mają systematyczny kontakt z tłumaczem języka migowego poprzez komunikator SKYPE oraz bezpośrednie spotkania na terenie tutejszej jednostki.

Wyjaśniam również, że komunikacja z osadzonymi, którzy nie potrafią porozumiewać się w języku polskim odbywa się poprzez translator. Zakład Karny w Bydgoszczy – Fordonie został w przedmiotowe urządzenia wyposażony w ramach realizowanych Projektów finansowanych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Ponadto przepisy dotyczące wykonania tymczasowego aresztowania dla osadzonych dostępne są w 7 językach. Informacja taka ma postać broszury „Informator dla cudzoziemców tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych” i obowiązuje od lipca 2011 roku.

Faktem jest, że Zakład Karny w Bydgoszczy – Fordonie nie posiada w bibliotece książek we wszystkich językach osób, które mogą zostać umieszczone w areszcie śledczym. Jednak w miarę potrzeb i możliwości książki w danym języku (również w ukraińskim) są uzupełniane i będą dostarczane osadzonym. Niemniej jednak

nie ma przeszkód, by w takiej sytuacji książki, czy inne publikacje w języku ojczystym skazanego czy tymczasowo aresztowanego – były mu dostarczane przez osoby najbliższe.

W tym miejscu należy również zwrócić uwagę na zagadnienie celowości wydatkowania środków finansowych w rozumieniu ustawy o finansach publicznych. Każdego roku następuje wzrost kosztów w ramach wydatków bieżących związanych z codziennym funkcjonowaniem jednostki penitencjarnej. Z uwagi na powyższe, koniecznym staje się dokonywanie tzw. gradacji wydatków, koniecznych dla zapewnienia prawidłowego toku wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania. Z uwagi na fakt, że przydzielone w planach finansowych środki nie są wystarczające do pokrycia wszystkich potrzeb jednostki penitencjarnej, konieczna jest zatem hierarchizacja wydatków, według ich ważności i przydatności dla jak największej liczby osadzonych.

PRAWO DO KONTAKTU ZE ŚWIATEM ZEWNĘTRZNYM

W zakresie poprawy komfortu osobom o obniżonej sprawności fizycznej w trakcie korzystania przez nie z rozmów telefonicznych wyjaśniam, że zalecenie to jest realizowane w podległej mi jednostce penitencjarnej, poprzez udostępnienie na ich prośbę krzesła, o ile względy bezpieczeństwa nie stoją na przeszkodzie.

Aparat telefoniczny w oddziale mieszkalnym został dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i przewieszony do wskazywanej wysokości - 120 cm.

Sala widzeń znajdująca się w oddziale mieszkalnym C-1, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami ma odpowiednią powierzchnię manewrową. W tym miejscu realizowane będą widzenia przede wszystkim dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim (zarówno pozbawionych wolności, jak i odwiedzających). Obecnie opracowywana jest koncepcja wdrożenia możliwości realizacji widzeń intymnych dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Obecnie możliwość taka istnieje wyłącznie w sali widzeń budynku nr 1.

PRAWO DO OCHRONY ZDROWIA

W celu poprawienia komfortu poruszania się osób niepełnosprawnych do ambulatorium oraz gabinetu stomatologicznego, zakupione i zamontowane zostaną poręcze do klatki schodowej budynku administracji II. W chwili obecnej wdrożono do realizacji oznakowanie stopni w celu ich skonstrastowania na terenie jednostki. Ze względów architektonicznych, jednostka nie jest w stanie wykonać zalecenia jakim jest

poszerzenie drzwi wejściowych do Ambulatorium (zbyt wąska klatka schodowa). Ponadto informuję, że jednostka od dwóch lat stara się o pozyskanie środków finansowych z Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Bydgoszczy na zrealizowanie zakupu urządzenia typu „SCHODOŁAZ”.

ODDZIAŁYWANIA KULTURALNO – OŚWIATOWE I SPORTOWE

Odnosząc się do kwestii braku w podległej mi jednostce penitencjarnej pozycji książkowych w alfabecie Braille'a oraz audio informuję, że z uwagi na prowadzone w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie kursy orientacji przestrzennej i ścisłą współpracę z ośrodkiem Braille'a w Bydgoszczy – książki pisane alfabetem Braille'a są dostarczane do podległej mi jednostki penitencjarnej za pośrednictwem instruktora prowadzącego w/w kurs. Osadzeni wyrażający zainteresowanie w/w pozycjami, mają możliwość uzyskania stosownych książek na wyraźną ich prośbę. Aktualnie zostało dokupionych 10 nowych pozycji książkowych – audiobooki – dla osób niewidzących. Jednocześnie nadmieniam, że dotychczas żaden z osadzonych posługujących się alfabetem Braille'a, nie prosił o udostępnienie w/w literatury.

Problematyka i obszar niepełnosprawności zawarte są w bloku programu radiowęzła - emisja ma formę pogadank. Powyższe realizowane jest w zakładzie karnym od dłuższego czasu.

WARUNKI BYTOWE

Odnosząc się do problemu braku specjalnych procedur dotyczących ewakuacji osób z niepełnosprawnością wyjaśniam, że obowiązująca instrukcja bezpieczeństwa pożarowego, gdzie określono zasady ewakuacji dla ogółu osób przebywających na terenie jednostki penitencjarnej została uzgodniona z właściwym komendantem Państwowej Straży Pożarnej, uzyskując pełną akceptację, a co za tym idzie jest zgodna z obowiązującym w tym zakresie stanem prawnym.

Instrukcje te sporządzane są w oparciu o Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 7 czerwca 2010 roku w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. 2010, Nr 109, poz. 719). Zgodnie z obowiązkiem nałożonym w Kodeksie karnym wykonawczym – art. 108 §1 – administracja zakładu karnego ma obowiązek zapewnić skazanym bezpieczeństwo osobiste podczas wykonywania kary pozbawienia wolności. Nie ma powodu, dla którego organizacja i przebieg ewakuacji miałby być inny dla osób z niepełnosprawnościami. W trakcie ewentualnej ewakuacji celem jest jak najszybsze

przemieszczenie wszystkich osób w rejon bezpieczny – bez względu na fakt, czy są one w pełni sprawne, czy też nie. Ponadto jednostka dysponuje wózkiem inwalidzkim mogącym z powodzeniem służyć jako wózek ewakuacyjny. Podobne stanowisko zostało zawarte w korespondencji prowadzonej pomiędzy Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej a Zastępcą Rzecznika Praw Obywatelskich.

Odnosząc się do zbyt wąskiej szerokości drzwi na terenie jednostki (min. 90 cm), jak również dzwonka zlokalizowanego na wysokości 152 cm (min. 90 – max. 120 cm), wyjaśniam że ewentualna zmiana wymaga wykonania stosownej dokumentacji i uzyskania niezbędnych pozwoleń na wprowadzenie zmian w posiadanej dokumentacji technicznej obiektu. Prace te planuje się uwzględnić w harmonogramie prac remontowo – konserwacyjnych na rok 2017, o ile środki budżetowe będą wystarczające na zrealizowanie tego zadania. Również wykonanie pochylni przy wejściu głównym w celu wyeliminowania progów, zostanie zrealizowane, w przypadku zapewnienia możliwości finansowych jednostki penitencjarnej.

W kwestii umieszczonych na zbyt dużej wysokości wieszaków, włącznika wody umieszczonego za plecami osoby biorącej prysznic, krzeselka zamontowanego na nieodpowiedniej wysokości, informuję że w/w nieprawidłowości zostały usunięte. W łazni i przyległym pomieszczeniu sanitarnym zamontowano dodatkowe poręcze i wieszaki na ergonomicznej wysokości.

PERSONEL

Wskazywane nie spełnianie standardów pracy penitencjarnej określonych w Instrukcji Nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z 29 lutego 2012 roku w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych informuję, iż zgodnie z zarządzeniem organizacyjnym Nr 3/12 w sprawie wykazu stanowisk dla Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie od 15 marca 2012 roku - jednostka posiada 3 etaty starszego psychologa. W okresie od 31 marca 2015 r. do 18 listopada 2015 roku jedna funkcjonariuszka pełniąca służbę na stanowisku starszego psychologa przebywała na zwolnieniu lekarskim, a następnie od 19 listopada 2015 r. do 6 kwietnia 2016 r. na urlopie macierzyńskim, po czym od 7 kwietnia 2016 roku, przebywa na urlopie rodzicielskim. Tak więc faktycznie przez okres 13 miesięcy na terenie Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie było dostępnych dwóch psychologów. Administracja Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie nie ma możliwości zatrudnienia innego psychologa na zastępstwo, brak jest bowiem etatów oraz środków finansowych na ten cel. Gdyby była taka możliwość dyrektor Zakładu Karnego

w Bydgoszczy – Fordonie z całą pewnością zapewniłby większą ilość psychologów. W tym miejscu dodać należy, że psycholodzy nie zgłaszali, iż są nadmiernie obciążeni obowiązkami zawodowymi czy sfrustrowani zaistniałą sytuacją. Żaden z nich nie pełnił służby w godzinach nadliczbowych, by utrzymać podstawowy poziom bezpieczeństwa. Jednakże, gdyby taka sytuacja miała miejsce, Dyrektor Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie wystąpi do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej o okresowe oddelegowanie psychologa z innej jednostki penitencjarnej.

Odnosząc się do zaleceń dotyczących objęcia wszystkich funkcjonariuszy Służby Więziennej, w tym pełniących służbę w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, warsztatami z zakresu sposobu postępowania z osobami z niepełnosprawnością oraz pogłębiania ich wiedzy z zakresu ograniczeń wynikających z dysfunkcji narządów ruchu, wzroku i słuchu informuję, iż jednostka nie posiada środków finansowych, by zorganizować takie warsztaty przez wyspecjalizowane instytucje zewnętrzne. Niemniej jednak zwrócono się z prośbą do Wojewody Kujawsko – Pomorskiego (przy którym działa Pełnomocnik ds. osób niepełnosprawnych) o rozważenie możliwości nieodpłatnego przeprowadzenia dla Funkcjonariuszy pełniących służbę w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie szkolenia z zakresu postępowania z osobami niepełnosprawnymi. Jak wynika ze wstępnych ustaleń, prośba spotkała się z aprobatą i szkolenie takie zostanie w najbliższym czasie zrealizowane.

W kwestii dotyczącej zgłaszania przez oddziałowych sygnałów świadczących o wysokim poziomie frustracji i rozgoryczenia związanego z warunkami pełnienia przez oddziałowych służby i postawą samych więźniów informuję, iż zgodnie z art. 44 ust. 3 i 4 ustawy o finansach publicznych, w myśl którego wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu złożonych celów warunki pełnienia służby w miarę możliwości są poprawiane by zwiększyć komfort pełnienia służby przez oddziałowych. Na terenie jednostki corocznie organizowane są szkolenia na temat napaści na funkcjonariuszy w służbie i jak przeciwdziałać temu zjawisku. Służba Medycyny Pracy organizuje co najmniej raz w roku warsztaty profilaktyki stresu.

Odnosnie wskazywanego problemu w zakresie braku wiedzy na temat mechanizmów powodujących trudne zachowania osadzonych i sposobów im zapobiegania informuję, że zostało wystosowane pismo do służby medycyny pracy, z prośbą o przeprowadzenie stosownego szkolenia w przedmiotowym zakresie.

Podnoszone w Raporcie ewentualne przeciążenie funkcjonariuszy pracą i koniecznością realizacji wielu zadań, którym fizycznie trudno sprostać informuję, iż funkcjonariusze i pracownicy Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie realizują wiele obowiązków określonych w ustawie pragmatycznej, Kodeksie karnym wykonawczym, a także wydanych na ich podstawie przepisach wykonawczych.

Od kilku lat u wszystkich osób zatrudnionych w jednostkach penitencjarnych obserwuje się znaczny wzrost obowiązków i zadań służbowych. Jednocześnie należy zaznaczyć, że jednostka organizacyjna ma ogólnie ustaloną ilość etatów funkcjonariuszy Służby Więziennej. Każdemu przysługują urlopy wypoczynkowe, okolicznościowe itp. Funkcjonariusze są delegowani na różnego rodzaju szkolenia, przebywają również na zwolnieniach lekarskich z powodu choroby własnej, czy też opieki nad chorym członkiem rodziny. Powyższe oraz konieczność zapewnienia ciągłości służby na stanowiskach i posterunkach, na których jest wymagane utrzymanie pełnienia służby w sposób ciągły, powodują konieczność zastąpienia takiego funkcjonariusza i przejęcie jego obowiązków do wykonania. W konsekwencji, w sporadycznych sytuacjach, może powodować to, powstawanie nadgodzin, a co za tym idzie przeciążenie pracą i realizacją wielu zadań przez poszczególnych Funkcjonariuszy. Powyższy problem niewątpliwie ma swoje źródło w niedostatecznym stopniu etatyzacji całej Służby Więziennej, a jego rozwiązanie powinno nastąpić na szczeblu rządowym.

Ponadto informuję, że w latach 2014 – 2016 przeznaczono na poprawę warunków pracy Funkcjonariuszy niemałe środki finansowe, tj 30 479,96 złotych – w roku 2014, 46 972,87 złotych - w roku 2015. Natomiast w roku bieżącym, na obecną chwilę, przeznaczono na ten cel, kwotę w wysokości 62 300 złotych. Wydatkowanie w/w środków finansowych odbywa się w porozumieniu ze strona związkową.

Odnosząc się do konieczności podejmowania przez funkcjonariuszy prywatnego leczenia psychiatrycznego poza Służbą Więzienną, trudnościami z umówieniem szybkiej wizyty wyjaśniam, że administracja zakładu karnego zatrudnia lekarza psychiatrę, który świadczy usługi dla osadzonych. Nie leży w kompetencji Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie, zatrudnianie psychiatrów czy psychologów świadczących usługi dla Funkcjonariuszy. Służba Więzienna jako całość, zapewnia opiekę psychologiczną za pośrednictwem służby medycyny pracy. Psychologowie świadczą swoje usługi w zakładzie medycyny pracy, do której funkcjonariusze mogą zgłaszać się od poniedziałku do piątku, również w przypadkach nagłych, gdy wymagana jest pilna konsultacja. Z racji wykonywania przez zatrudnionych psychologów swojego zawodu, zobligowani są oni do zachowania tajemnicy, w związku z czym, nie ma podstaw do obaw

co do relacji służbowych.

Ponadto nadmieniam, że w podległej mi jednostce penitencjarnej, regularnie realizowane są dyżury psychologa medycyny pracy, o których powiadamia się funkcjonariuszy.

PROBLEMY UJAWNIONE W TRAKCIE WIZYTACJI NIEZWIĄZANE Z KWESTIĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI OSADZONYCH

Pojemność jednostki penitencjarnej – nominalna liczba osadzonych dla których przeznaczony jest Zakład Karny w Bydgoszczy – Fordonie - określona została zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Natomiast minimalna powierzchnia celi mieszkalnej określona została w Kodeksie karnym wykonawczym - art. 110 §2 i wynosi nie mniej niż 3 m². Ustawodawca przewidział również możliwość umieszczania osadzonych w warunkach innych niż określone w w/w przepisie na zasadach odstępstwa. Wówczas skazani otrzymują decyzję o umieszczeniu w warunkach innych niż określone w art. 110 §2b. W Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie decyzje o których mowa zostały wydane wybranym osadzonym w lutym 2012 roku. Od tego czasu nie istniała konieczność umieszczania osadzonych w warunkach tzw. przeludnienia. Należy również zauważyć, że zapewnienie skazanym normy 4 m² na osobę, wiąże się ze znacznym zmniejszeniem nominalnej pojemności jednostki penitencjarnej, co w obliczu liczby osób oczekujących na odbycie kary pozbawienia wolności nie do końca jest korzystne z punktu widzenia odbioru społecznego. W obliczu obowiązującego prawa krajowego, Zakład Karny w Bydgoszczy – Fordonie spełnia niewątpliwie nałożone wymagania. Proponowane rozwiązanie, korzystne z punktu widzenia poprawy komfortu osób pozbawionych wolności, powinno znaleźć zatem odzwierciedlenie w przepisach krajowych.

Odnosząc się do zbyt dużej liczby osób osadzonych, zakwaterowanych w celi mieszkalnej 106 budynku mieszkalnego B, wyjaśniam że nie ma uregulowań prawnych wskazujących maksymalną dopuszczalną pojemność celi. Osadzeni zakwaterowani w w/w celi mieszkalnej, nie uskarżają się na swoje warunki bytowe. Cella wyposażona jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.

Ponadto informuję, że trwale zamocowano do podłoża i ścian przestony (w obrębie kącika sanitarnego celi izolacyjnej) uniemożliwiając funkcjonariuszowi kontrolującemu zachowanie osadzonego przez wizjer w drzwiach celi, wgląd w intymne strefy osadzonego.

Z dokonanych ustaleń i rozpoznania prowadzonego w oddziale mieszkalnym B-1 nie wynikają żadne negatywne informacje oraz bieżące problemy w zakresie realizacji kąpieeli osadzonych w oddziale B1. Wychowawca, który pracuje w tym oddziale nigdy nie odnotował w trakcie rozmów z osadzonymi skarg lub problemów związanych z brakiem możliwości lub utrudnieniami realizacji kąpieeli przez skazanych z oddziału B/1.

Jednocześnie należy zauważyć, że zgodnie z nominalną pojemnością oddziału mieszkalnego, może w nim przebywać 41 osadzonych, a wśród nich odnotowuje się populację osadzonych tzw. grypsujących w liczbie 5-10 osadzonych. W kąpieeli osadzonych oddziału mieszkalnego B-1 nie uczestniczą osadzeni z innych oddziałów mieszkalnych.

Zgodnie z § 13 zarządzenia nr 3/16 Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie z 16 stycznia 2016 roku w sprawie prowadzenia gospodarki mundurowej osadzonych w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, czas kąpieeli osadzonych trwa od 7-10 minut.

W praktyce natomiast, regulacja czasu kąpieeli odbywa się za pomocą elektronicznego urządzenia sterującego ustawionego na 8 minut. Osadzeni o powyższym są powiadamiani przez funkcjonariusza dozoru niniejszą czynność. Mając na uwadze system regulacji czasu kąpieeli, nie jest możliwym, by grupa 5 osadzonych wymuszała, bądź korzystała na zasadzie uprzywilejowania – z dłuższej kąpieeli.

Również wyznaczony funkcjonariusz działu kwatermistrzowskiego, realizujący zadania związane z kąpielą osadzonych, nie zgłaszał wymuszania przez osadzonych przedłużania czasu kąpieeli.

Ponadto informuję, że osadzeni dwa razy w tygodniu, w wyznaczony dzień mają możliwość odbycia ciepłej kąpieeli w łaźni. Zgodnie z § 30.3. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003r. w sprawie regulaminu organizacyjno - porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności „Skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieeli. Skazany zatrudniony przy pracach brudzących korzysta z odpowiednio częstszych kąpieeli. Kąpiel skazanego chorego odbywa się według wskazań lekarza”. W związku z powyższym Dyrektor jednostki nie ma obowiązku zapewnienia ciągłej dostawy ciepłej wody do cel mieszkalnych.

Wyjaśniam również, że wyposażenie cel mieszkalnych zostało określone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Administracja zakładu karnego nie ma zatem obowiązku wyposażenia cel mieszkalnych w suszarki do suszenia prania. Jednocześnie zgodnie z regulaminem organizacyjno –

porządkowym – porządek wewnętrzny zakładu karnego określa, że w celach mieszkalnych możliwe jest dokonywanie wyłącznie drobnego prania bielizny, którą suszy się na linkach zamontowanych w kącie sanitarnym. Jednocześnie nadmieniam, że wentylacja grawitacyjna jest sprawna, co wynika z protokołów z corocznych kontroli przeprowadzanych przez mistrza kominiarskiego.

Mając na uwadze powyższe oraz względy ochronne - zalecenie wyposażenia cel mieszkalnych w suszarki stacjonarne nie jest możliwe z punktu widzenia zadań realizowanych przez funkcjonariuszy działu ochrony, dokonujących kontroli cel oraz zachowań osadzonych przez wizjer w drzwiach celi mieszkalnej. Używanie tradycyjnych, stojących suszarek znacznie ograniczy pole widzenia. Wpływie to również w istotny sposób na zmniejszenie miejsca bytowania (wolna powierzchnie poruszania się) osadzonych w celi mieszkalnej.

Badania lekarskie odbywają się co do zasady bez obecności funkcjonariusza działu ochrony. Opracowana instrukcja szczegółowa na stanowisko doprowadzającego do lekarzy zakazuje takich praktyk jak obecność przy badaniu lekarskim funkcjonariusza działu ochrony. Istnieją wyjątki od ogólnej zasady przeprowadzania badań w obecności funkcjonariusza działu ochrony, zgodnie z art. 115 § 8 Kkw „Skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa”.

Odnosząc się do kwestii sposobu informowania osadzonych o umieszczeniu ich w celi monitorowanej wyjaśniam, że decyzję taką dotychczas ogłaszało się osadzonemu. Praktyka ta zgodna jest z art. 7 §3 Kodeksu karnego wykonawczego. Mając jednak na uwadze wydane sugestie oraz możliwości będące w kompetencji Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie, od 11 maja 2016 roku, wprowadzone zostały w podległej mi jednostce penitencjarnej nowe uregulowania. Obecnie osadzeni otrzymują egzemplarz decyzji o umieszczeniu w celi monitorowanej. Składają również swój podpis, że zostali z nią zapoznani i pouczeni o możliwości odwołania się w trybie art. 7 Kkw. Osadzonemu doręcza się również decyzję o zaprzestaniu monitorowania.

Jednocześnie informuję, że w kwestii włączonego monitoringu w celi mieszkalnej, mimo ustania decyzji o monitorowaniu zachowania osadzonego, wyjaśnień udzieliłem odrębnym pismem. Niemniej jednak informuję, że od dnia 21-12-2015 r., celi 111 oddziału C-1 w której przebywali osadzeni:

była monitorowana z uwagi na obniżony nastrój i myśli rezygnacyjne osadzonego . Stan ten wynikał z problemów rodzinnych

skazanego. W dniu 20-01-2016 r., do celi 111 w której przebywa osadzony
przybył w miejsce skazanego osadzony

Osadzony ten również wymagał umieszczenia w celi monitorowanej z uwagi na stan zdrowia (omdlenia, zaburzenia równowagi, problemy z poruszaniem). Następnie w dniu; 21-03-2016 r., po zakończeniu odbywania kary przez skazanego w celi 111 został osadzony skazany Z uwagi na ZZA objawiający się w przypadku w/w osadzonego niepokojem, problemami adaptacyjnymi oraz bezsennością podjęto decyzję o monitorowaniu celi mieszkalnej. W dniu: 23-03-2016 r., dyrektor jednostki anulował decyzję o monitorowaniu celi 111 z uwagi na poprawę nastroju osadzonego Wpływ na to miały bardzo dobre relacje z osadzonym

Odnosząc się do kwestii wydłużenia czasu przewidzianego na prowadzenie rozmowy telefonicznej informuję, że może to spowodować negatywne konsekwencje w postaci nieskorzystania z tego prawa, przez wszystkich osadzonych chętnych do wykonania połączenia telefonicznego danego dnia. Wypełniony szeregiem innych zajęć porządek dnia, w tym realizacja przysługujących osadzonym uprawnień (posiłki, spacer, łaźnia, widzenia, zajęcia kulturalno – oświatowe itp.), może spowodować w konsekwencji brak czasu na realizację rozmów telefonicznych przez wszystkich osadzonych. Ewentualne wydłużenie czasu rozmowy odbyło by się zatem kosztem częstotliwości ich wykonywania, a jak wynika z rozpoznania prowadzonego wśród osadzonych – uważają takie rozwiązanie za mniej korzystne, niż to obowiązujące dotychczas.

Ponadto wyjaśniam, że rozmowy telefoniczne nie są jedyną formą utrzymywania więzi z osobami bliskimi. Zgodnie z Kodeksem karnym wykonawczym – art. 105 §1 skazani mają możliwość utrzymywania więzi przede wszystkim z rodziną i osobami bliskimi, również poprzez widzenia, korespondencję, paczki, przekazy pieniężne. W podległej mi jednostce penitencjarnej osadzeni mają również możliwość utrzymywania kontaktu za pośrednictwem wideo rozmowy z osobami bliskimi. Pragnę zauważyć również, że na prośbę osadzonych Dyrektor zakładu karnego może wyrazić zgodę na wykonanie przez osadzonego dodatkowej lub dłuższej rozmowy telefonicznej – w przypadku złożenia przez osadzonego takiej prośby. Praktyka taka, w uzasadnionych przypadkach jest stosowana w podległej mi jednostce penitencjarnej.

Na uwagę zasługuje również fakt, że oprócz wykonywania czynności przez funkcjonariuszy działu ochrony, związanych z realizacją prywatnych rozmów osadzonych, realizują oni również czynności związane z prowadzeniem przez osadzonych rozmów

z adwokatami. Rozmowy te nie są ograniczane czasowo, zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami i trwają nawet kilkadziesiąt minut. Mając na uwadze powyższe, wydłużenie czasu trwania rozmów prywatnych osadzonych, mogłoby wiązać się z dodatkową niepotrzebną frustracją Funkcjonariuszy, próbujących za wszelką cenę zrealizować w ciągu jednego dnia, wszystkie przysługujące osadzonym uprawnienia, przyczyniając się przy tym do zaniedbania innych – równie istotnych – obowiązków służbowych wynikających z zajmowanego stanowiska.

Korespondencja osadzonych jest odbierana z oddziałów mieszkalnych przez Funkcjonariusza służby ewidencji i niezwłocznie przekazywana do wysyłki. Dokonano sprawdzenia wpływu korespondencji w dziennikach – rejestrach skarg i próśb osadzonych pod kątem daty sporządzenia pisma przez osadzonego, a wpływu do jednostki penitencjarnej. Różnice 1-3 dniowe nie wskazują na nieprawidłowości w przedmiotowym zakresie. Bieżąca kontrola sposobu postępowania z korespondencją Funkcjonariuszy działu penitencjarnego oraz ewidencji, nie wykazała nieprawidłowości w tym obszarze. Ponadto przypadek rzekomego znalezienia niewysłanych listów przez osoby sprzątające oddział mieszkalny – dyżurkę wychowawcy, nie znalazł potwierdzenia w toku prowadzonych ustaleń.

W odpowiedzi na zalecenia informuję jak niżej:

1. Na terenie podległej mi jednostki penitencjarnej wdrożono do realizacji oznakowanie stopni i przejść w celu ich skontrastowania również jako system orientacji dla niewidomych i niedowidzących.
2. Podjęto działania jak pkt.1.
3. Realizacja wykonania pochylni przy wejściu głównym, celem wyeliminowania zbyt wysokiego progu, możliwa jest do zrealizowania w przypadku zapewnienia finansowania tego zadania w budżecie jednostki.
4. Likwidacja wskazywanej zbyt wąskiej szerokości drzwi na terenie jednostki (min. 90 cm), wymaga wykonania stosownej dokumentacji i uzyskania niezbędnych pozwoleń na wprowadzenie zmian w posiadanej dokumentacji technicznej obiektu. Prace te planuje się uwzględnić w harmonogramie prac remontowo – konserwacyjnych na rok 2017.
5. Brak jest uregulowań prawnych wskazujących na konieczność wyposażenia pomieszczeń do kontroli osobistych w sprzęt dla osób niepełnosprawnych, jednakże pomieszczenia do kontroli osób wyposażono dodatkowo w siedziska,

co stanowi udogodnienie dla osób mających trudności w poruszaniu się. Ponadto do końca bieżącego roku, w przypadku możliwości finansowych zakładu karnego – pomieszczenia do dokonywania kontroli w oddziale C-1 wyposażone zostaną w dodatkowe poręcze przytwierdzone do ścian.

6. Z przyczyn architektonicznych nie ma możliwości dostawania toalet i łazienki dla osób z niepełnosprawnością ruchową, gwarantującą im, m.in. przestrzeń manewrową 150 cm x 150 cm.
7. Sala widzeń znajdująca się w oddziale mieszkalnym C/1 dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim posiada odpowiednią powierzchnię manewrową.
8. W świetlicy oddziału mieszkalnego C/1 zamontowano zgodnie z zaleceniami tablice informacyjne na wysokości pomiędzy 80 cm (dolna krawędź) a 180 cm (górną krawędź).
9. Uzupełniono tablice informacyjne w oddziałach mieszkalnych o numery telefonu na bezpłatną infolinię do Rzecznika Praw Obywatelskich.
10. Oszacowano wstępnie koszt zakupu pętli indukcyjnej p-Loop dla osób słabo słyszających na kwotę ok. 11.000 złotych. W przypadku przyznania w przyszłorocznym budżecie wystarczających środków finansowych – cel ten może zostać zrealizowany.
11. Infrastruktura jednostki penitencjarnej nie pozwala na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych, tak by były dostępne również dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim. Jednakże trwają prace w ramach realizowanego projektu budowy nowej sieci LAN, który pozwoli w przyszłości na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych. Ponadto nadmieniam, że jednostka penitencjarna dysponuje komputerem typu laptop, który na wyraźne żądanie osadzonego może zostać mu udostępniony, celem zapoznania się ze stronami i treściami, między innymi Biuletynu Informacji Publicznej.
12. Podjęto działania zmierzające do zabezpieczenia środków finansowych na rok 2017, celem zakupu programu do odczytu ekranu – dla osób niewidzących i słabowidzących. oraz zakupu w roku bieżącym kompletu – klawiatura plus mysz – dla osób z niepełnosprawnością manualną, jak i systemu przywoływania dla osób z niepełnosprawnościami, do cel mieszkalnych przeznaczonych dla tych osób.
13. Aparat telefoniczny w oddziałach mieszkalnych, w którym znajduje się cela mieszkalna przystosowana do osób z niepełnosprawnościami został przewieszony

do zalecanej wysokości tj. do wysokości nie większej niż 120 cm. W świetlicy oddziału mieszkalnego C-1 zamontowano zgodnie z zaleceniami tablice informacyjne na wysokości pomiędzy 80 cm, a 180 cm – górna krawędź.

14. W zakresie poprawy komfortu osobom o obniżonej sprawności fizycznej w trakcie korzystania przez nie z rozmów telefonicznych poprzez udostępnienie na ich prośbę krzesła jest realizowane w podległej mi jednostce penitencjarnej, o ile względy bezpieczeństwa nie stoją na przeszkodzie.
15. Doposażona zostanie cela mieszkalna 111 budynku C w dodatkowe przyciski przyzywowe zlokalizowane w obrębie łóżka i wyeliminowane niedogodności w obrębie oddziału, gdzie poruszać się będą osoby na wózku inwalidzkim w postaci przystosowanej instalacji elektrycznej (włączniki światła) do odpowiedniej wysokości.
16. Odnośnie wieszaków na zbyt dużej wysokości, włącznika wody umieszczonego za plecami osoby biorącej prysznic, krzeselka zamontowanego na nieodpowiedniej wysokości, informuję że w/w nieprawidłowości zostały już usunięte. W łaźni i przyległym pomieszczeniu sanitarnym zamontowano dodatkowe poręcze i wieszaki na ergonomicznej wysokości.
17. W zakresie zapewnienia na placach spacerowych ławeczek o odpowiednich rozmiarach oraz posiadających oparcia dla pleców i rąk informuję, że place spacerowe muszą spełniać wymogi uregulowane w wytycznych Nr 2/2013 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 4-06-2013 roku w sprawie wymagań dla zabezpieczeń techniczno-ochronnych w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej, gdzie w § 2 ust. 6 pkt 5 określono wymogi techniczne jakie winny być spełnione dla palców spacerowych. Względy ochronne nie przemawiają za oparciami ławek, gdyż wysokość placu spacerowego zmniejsza się z przepisowych 4 metrów do np. 3, gdyż wysokość ławki z oparciem wynosi np. 1 metr.
18. Z uwagi na prowadzone w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie kursy orientacji przestrzennej i ścisłą współpracę z ośrodkiem Braille'a w Bydgoszczy – książki pisane alfabetem Braille'a są dostarczane do podległej mi jednostki penitencjarnej za pośrednictwem instruktora prowadzącego w/w kurs. Osadzeni wyrażający zainteresowanie w/w pozycjami, mają możliwość uzyskania stosownych książek na wyraźną ich prośbę. Zakupiono 10 nowych pozycji książkowych – audiobooki. Nadmieniam również, że porządek wewnętrzny

jednostki, został nagrany i jako audiobook udostępniony skazanym.

19. Problematyka i obszar niepełnosprawności są zawarte w bloku programu radiowęzła - emisja ma formę pogadank.
20. Obowiązująca instrukcja bezpieczeństwa pożarowego, gdzie określono zasady ewakuacji dla ogółu osób przebywających na terenie obiektu-jednostki została uzgodniona z właściwym komendantem Państwowej Straży Pożarnej, uzyskując pełną akceptację a co za tym idzie jest zgodna z obowiązującym w tym zakresie stanem prawnym.
21. Jednostka dysponuje wózkiem inwalidzkim mogącym z powodzeniem służyć jako wózek ewakuacyjny. Do czasu przekazania środków finansowych z Budżetu Państwa na ten cel, zadanie nie może zostać zrealizowane.
22. Podjęto działania jak pkt. 21
23. W kwestii zapewnienia specjalistycznego transportu dla osadzonych poruszających się na wózkach inwalidzkich, informuję iż jednostka zawarła porozumienie z firmą świadczącą usługi w przedmiotowym zakresie.
24. Odnosząc się do zbyt dużej liczby osób osadzonych, zakwaterowanych w celi mieszkalnej 106 budynku mieszkalnego B, wyjaśniam że nie ma uregulowań prawnych wskazujących maksymalną dopuszczalną pojemność celi. Osadzeni zakwaterowani w w/w celi mieszkalnej, nie uskarżają się na swoje warunki bytowe. Cella wyposażona jest zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.
25. Do przedmiotowego zakresu kontroli osobistej szczegółowo odniesiono się w części opisowej odpowiedzi na Raportu. Niemniej jednak informuję, że sposób realizacji kontroli osobistych został określony między innymi w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 31-10-2003 roku w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Brak jest ewentualnych innych szczegółowych uregulowań w przedmiotowym zakresie, co nie upoważnia funkcjonariuszy do innego sposobu realizacji czynności służbowych, niż te określone.
26. Trwale zamocowano do podłóża i ścian przesłony (w obrębie kącika sanitarnego celi izolacyjnej) uniemożliwiające wgląd w intymne strefy osadzonego, funkcjonariuszowi kontrolującemu jego zachowanie przez wizjer w drzwiach celi

mieszkalnej.

27. Obiektywy kamer w celach umożliwiających monitorowanie zachowania osadzonego, będą zasłania na czas, gdy monitoring w celi mieszkalnej jest wyłączony (nie została wydana osadzonemu decyzja o umieszczeniu go w celi monitorowanej). W najbliższym czasie zostaną wdrożone rozwiązania techniczne w tym zakresie.
28. Zalecenie dotyczące przypomnienia wszystkim funkcjonariuszom Służby Więziennej i pracownikom cywilnym pracującym w wizytowanej jednostce o konieczności zwracania się do osadzonych zgodnie z przyjętymi normami, w tym z zachowaniem formy grzecznościowej „pan” zostało zrealizowane.
29. Badania lekarskie odbywają się co do zasady bez obecności funkcjonariusza działu ochrony. Opracowana instrukcja szczegółowa na stanowisko doprowadzającego do lekarzy zakazuje takich praktyk jak obecność przy badaniu lekarskim funkcjonariusza dz. ochrony. Istnieją wyjątki od ogólnej zasady przeprowadzania badań w obecności funkcjonariusza działu ochrony, zgodnie z art. 115 § 8 Kkw „Skazanemu innemu niż określony w § 7a świadczenia zdrowotne mogą być udzielane w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego na wniosek osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego, jeżeli jest to konieczne do zapewnienia jej bezpieczeństwa”.
30. Rozmowy osadzonych z psychologiem realizowane są bez obecności osób trzecich.
31. Osadzeni zakwaterowani w oddziale C-1, mają możliwość zachowania intymności podczas kąpieli - została zamontowana przesłona odgradzająca stanowiska prysznicowe.
32. Dokonano weryfikacji w kwestii związanej z rzekomym opóźnieniem w wysyłaniu korespondencji osadzonych wychodzącej z oddziału mieszkalnego C-1. Ustalono, że przekazywana przez osadzonych korespondencja jest niezwłocznie przekazywana do wysyłki. Dokonano również sprawdzenia wpływu korespondencji w dziennikach – rejestrach skarg i próśb osadzonych pod kątem daty sporządzenia pisma przez osadzonego, a wpływu do jednostki penitencjarnej. Różnice 1-3 dniowe nie wskazują na nieprawidłowości w przedmiotowym zakresie. Bieżąca kontrola sposobu postępowania z korespondencją Funkcjonariuszy działu penitencjarnego, nie wykazała nieprawidłowości w tym obszarze. Ponadto

przypadek rzekomego znalezienia niewysłanych listów przez osoby sprzątające oddział mieszkalny – dyżurkę wychowawcy, nie znalazł potwierdzenia w toku prowadzonych ustaleń.

33. Zwiększenie liczby minut przeznaczonych na rozmowę telefoniczną, niesie za sobą konsekwencję w postaci ewentualnego nieskorzystania z tego prawa przez wszystkich osadzonych chętnych do wykonania połączenia telefonicznego danego dnia. Wypełniony szeregiem innych zajęć porządek dnia, w tym realizacja przysługujących osadzonym uprawnień (posiłki, spacer, łaźnia, widzenia, zajęcia kulturalno – oświatowe itp.), może spowodować w konsekwencji brak czasu na realizację rozmów telefonicznych przez wszystkich osadzonych. Do powyższej kwestii szerzej odniesiono się w części opisowej odpowiedzi na Raport - pkt. 13.10.
34. Używanie tradycyjnych, stojących suszarek znacznie ograniczy pole widzenia - z punktu widzenia funkcjonariuszy działu ochrony dokonujących kontroli cel oraz zachowań osadzonych przez wizjer w drzwiach celi. Wpłynie to również w istotny sposób na zmniejszenie miejsca bytowania (wolna powierzchnie poruszania się) osadzonych w celi mieszkalnej. Ponadto jak wskazano wyżej, cele mieszkalne wyposażone są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2014r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych.
35. Realizowane są działania związane z doposażeniem toalet w świetlicach mieszkalnych w mydło, ręczniki do rąk oraz papier toaletowy.
36. Zwiększenia obsady psychologicznej w dziale penitencjarnym z uwagi na brak możliwości zatrudnienia innego psychologa na zastępstwo z powodu braków etatów oraz środków finansowych na ten cel nie jest możliwe do zrealizowania. Gdyby była taka możliwość dyrektor Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie z całą pewnością zapewniłby większą ilość psychologów.
37. Objęcia wszystkich funkcjonariuszy pełniących służbę w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, warsztatami z zakresu sposobu postępowania z osobami z niepełnosprawnością oraz pogłębiania ich wiedzy z zakresu ograniczeń wynikających z dysfunkcji narządów ruchu, wzroku i słuchu informuję, iż jednostka nie posiada środków finansowych by zorganizować takie warsztaty przez wyspecjalizowane instytucje zewnętrzne. Niemniej jednak zapewniam, że funkcjonariusze w podległej mi jednostce penitencjarnej wykonują swoje czynności służbowe z poszanowaniem praw i godności osób

z niepełnosprawnościami.

38. Funkcjonariusze mają stały dostęp do psychologa w ramach usług świadczonych przez służbę medycyny pracy. Dodatkowo na terenie jednostki odbywają się dyżury psychologa medycyny pracy. Wystosowano również pismo do służby medycyny pracy, z prośbą o przeprowadzenie stosownego szkolenia w zakresie mechanizmów powodujących trudne zachowania osadzonych i sposobów im zapobiegania. Do przedmiotowego zagadnienia szeroko odniesiono się w części opisowej odpowiedzi na Raport.
39. Polecono wszystkim wychowawcom, aby w rozmowie wstępnej zawierana była informacja, o ewentualnych problemach osadzonych w komunikacji w języku polskim.
40. Każdy osadzony posiada dostęp do strony internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich gdzie może zapoznać się między innymi z wyrokami Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Kwestia ta uregulowana jest porządku wewnętrznego, który znajduje się w każdej celi mieszkalnej.
41. Po zbadaniu sprawy skazanego ustalono, że zawsze przebywał on z osobami deklarującymi się jako osoby niepalące. Aktualnie w/w przebywa w celi mieszkalnej dwuosobowej z osadzonym, który deklaruje się również jako osoba niepaląca. Skazany nie zgłasza żadnych uwag w przedmiotowej sprawie. Jednocześnie nadmieniam, że osadzeni rozmieszczani są pod kątem używania wyrobów tytoniowych – zgodnie ze składanymi deklaracjami.
42. Każdy osadzony przebywa w celi mieszkalnej zgodnie ze swoją deklaracją o używaniu wyrobów tytoniowych. W przypadku stwierdzenia zmiany w powyższym zakresie jest niezwłocznie przemieszczany do innej celi mieszkalnej zgodnej z aktualną deklaracją osadzonego o używaniu przez niego wyrobów tytoniowych.
43. Nagroda wymieniona w art 138 §1 pkt 3. jest jedną z najwyższych form nagród i może zostać przyznana osadzonemu, który w sposób szczególny wyróżnia się dobrym zachowaniem (co zgodne jest również z zapisami Kkw) Dotychczas nie zaistniały przesłanki do udzielenia tej formy nagrody osadzonym przebywającym w podległej mi jednostce penitencjarnej, co nie wyklucza udzielenia takiej nagrody w przyszłości. Do przedmiotowego zagadnienia odniesiono się również w części opisowej odpowiedzi na Raport.

44. Osadzeni otrzymują egzemplarz decyzji o umieszczeniu w celi monitorowanej.
45. Dokonano weryfikacji problemu związanego z nierównym traktowaniem osadzonych i wydłużaniem czasu kąpieli tylko niektórym z nich. Nie potwierdzono, by problem istniał. Zgodnie z § 13 zarządzenia nr 3/16 Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie z 16 stycznia 2016 roku w sprawie prowadzenia gospodarki mundurowej osadzonych w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, czas kąpieli osadzonych trwa od 7-10 minut. W praktyce natomiast, regulacja czasu kąpieli odbywa się za pomocą elektronicznego urządzenia sterującego ustawionego na 8 minut. Osadzeni o powyższym są powiadamiani przez funkcjonariusza dozoru niniejszą czynność. Mając na uwadze system regulacji czasu kąpieli, nie jest możliwym, by grupa 5 osadzonych wymuszała, bądź korzystała na zasadzie uprzywilejowania – z dłuższej kąpieli.
46. Do kwestii rozmieszczenia w podległej mi jednostce penitencjarnej oraz rozmieszczenia osób z niepełnosprawnościami, odniesiono się szeroko w pkt. 2 części opisowej odpowiedzi na Raport.
47. – został zwolniony z podległej mi jednostki penitencjarnej - zgodnie z zarządzeniem organu dysponującego. Do szczególnej sytuacji osadzonego odniesiono się w części opisowej odpowiedzi na Raport.
48. W miarę potrzeb i możliwości książki w danym języku (również w ukraińskim) są uzupełniane i będą dostarczane osadzonym. Niemniej jednak nie ma przeszkód, by w takiej sytuacji książki, czy inne publikacje w języku ojczystym skazanego czy tymczasowo aresztowanego – były mu dostarczane przez osoby najbliższe.

Mając na uwadze powyższe należy zwrócić uwagę, iż zgodnie z § 16 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. 2002 nr 75 poz. 690 z póź. zm.), zakłady karne i areszty śledcze zostały zwolnione z konieczności wprowadzenia wymagań dostępności dla osób niepełnosprawnych z uwagi na fakt, że budynki te znajdują się na terenie zamkniętym. Nie mniej jednak w kierowanej przeze mnie jednostce podejmowane będą działania mające na celu poprawę warunków odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania przez osoby z niepełnosprawnościami. Niniejsze dotyczyć będzie również osób niepełnosprawnych, przychodzących na teren jednostki penitencjarnej z zewnątrz, np. w celu realizacji widzeń.

W ocenie administracji jednostki penitencjarnej, działania te stanowią swoisty, rozciągnięty w czasie proces, który uzależniony jest od wielu czynników, które determinują możliwość jego realizacji. Dotyczy to m.in.: zasobności budżetu jednostki, kształtu obowiązującego prawa, a także warunków architektonicznych. Ostatni wskazany czynnik jest istotny, ponieważ w wielu przypadkach uniemożliwia jakiegokolwiek działania. Niektóre budynki zostały wybudowane kilkadziesiąt lat temu, bez rozwiązań ułatwiających z nich korzystania przez w/w osoby. Ingerowanie w ich architekturę jest bardzo trudne i kosztowne. Należy również wiele problemów teren jednostki, który w znacznym stopniu jest nachylony i stosunkowo o niewielkiej powierzchni (dużo budynków na małym terenie, wąskie drogi komunikacyjne).

Ponadto informuję, że zobowiązałem funkcjonariuszy i pracowników kierowanej przeze mnie jednostki, do podejmowania możliwych do zrealizowania działań, nie będących sprzecznych z obowiązującym prawem, a ułatwiających egzystencję osób z niepełnosprawnościami. Kładziony będzie nacisk na szkolenie kadry z zakresu postępowania z niniejszymi osobami oraz w celu uwrażliwiania funkcjonariuszy i pracowników na ich problemy.

DYREKTOR
Zakład Karny
w Bydgoszczy-Forcie
[Signature]
mjr mgr Marcin Władczyk

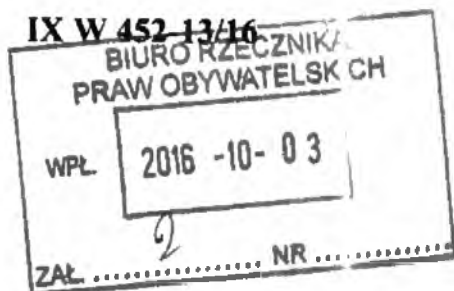
RPW/59684/2016 P
Data: 2016-10-03

PREZES Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

ul. Wały Jagiellońskie 2 85-128 Bydgoszcz
tel. 52 32-53-156 fax 52 32-53-255
www.bydgoszcz.so.gov.pl

Bydgoszcz, 27 września 2016 roku

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 września 2016 roku, znak: KMP.571.7.2016.RK, które wpłynęło w dniu 19 września 2016 roku oraz załączonego do niego Raportu przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie z dnia 16 maja 2016 roku, uprzejmie informuję, że w sprawie osadzonego w tym Zakładzie Karnym zarządzeniem z dnia 27 listopada 2015 roku, w sprawie V Pen 1034/15/R zwrócono się do organu dysponującego, tj. Prokuratury Rejonowej Toruń – Wschód o rozważenie możliwości osadzenia w/w (jako tymczasowo aresztowanego) w areszcie dysponującym oddziałem terapeutycznym.

Pismem z dnia 8 grudnia 2015 roku Prokuratura Rejonowa Toruń – Wschód poinformowała Sąd Okręgowy V Wydział Penitencjarny i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych w Bydgoszczy o uchyleniu w dniu 27 listopada 2015 roku tymczasowego aresztowania wobec tego osadzonego (w załączeniu odpis pisma prokuratora Prokuratury Rejonowej Toruń – Wschód w Toruniu z dnia 8 grudnia 2015 roku oraz odpis opinii psychiatrycznej z dnia 15 czerwca 2015 roku).

W tym stanie rzeczy – z uwagi na zdjęcie osadzonego z ewidencji Zakładu Karnego Bydgoszcz – Fordon odstąpiono od dalszych czynności.

Ponadto informuję, że wszelka dokumentacja dotycząca stanu zdrowia psychicznego tego osadzonego i zasadności stosowania wobec niego a później uchylenia tymczasowego aresztowania znajduje się w Prokuraturze Rejonowej Toruń – Wschód w aktach postępowania przygotowawczego 2 Ds. 538/15.

zał. j.w.

EP/js

WICEPREZES
Sądu Okręgowego
SSO Roger Michalczyk

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 2016 -10- 04

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.571.7.2016.RK

Pan
mjr Marcin Klimeczyk
Dyrektor Zakładu Karnego
ul. Rynek 8
85-790 Bydgoszcz

Szanowny Panie Dyrektore,

W odpowiedzi na pismo z dnia 17 czerwca 2016 r., sygn. S/P-072/21/16, dziękuję za odniesienie się do uwag i rekomendacji zawartych w raporcie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, z wizytacji Zakładu Karnego w Bydgoszczy - Fordonie, przeprowadzonej w dniach 23 - 24 marca 2016 r. Żywię przekonanie, że realizacja rekomendacji przedstawicieli Mechanizmu przyczyni się do wzmocnienia ochrony osób pozbawionych wolności przed niewłaściwym traktowaniem. Jednocześnie chciałbym ustosunkować się do niektórych przedstawionych przez Pana dyrektora kwestii.

W odpowiedzi na zalecenie dotyczące etapowej kontroli osobistej wobec osadzonych, piszę Pan, że *obowiązek nałożony na skazanego w postaci poddania się kontroli osobistej jest jednym z elementów dolegliwości kary pozbawienia wolności i wynika on bezpośrednio z ustawy*. Wskazuje Pan także, że brak szczegółowych unormowań w zakresie sposobu realizacji kontroli osobistej, nie upoważnia podległych Panu funkcjonariuszy do innego sposobu realizacji czynności służbowych, niż te określone w obowiązujących uregulowaniach.

Chciałbym Panu dyrektorowi wskazać, że w dniu 15 września 2015 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wydał wyrok w sprawie Milka przeciwko Polsce (skarga nr 14322/12)¹, w którym analizował zasadność zarzutów naruszenia art. 3 i 8

¹ Orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu dostępne są m.in. stronie Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://bip.ms.gov.pl/pl/prawa-czlowieka/europejski-trybunal-praw-czlowieka/orzecznictwo-europejskiego-trybunalu-praw-czlowieka/>

Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zwanej dalej Konwencją²).

Skarżący Sławomir Milka podczas pobytu w polskich jednostkach penitencjarnych był karany dyscyplinarnie za odmowę poddania się kontroli osobistej realizowanej w związku z doprowadzeniem na czynności procesowe, przyjęciem do oddziału mieszkalnego oraz po powrocie ze spaceru. Trybunał uznał skargę za zasadną w odniesieniu do drugiego z wymienionych zarzutów i wskazał, że poddawanie skarżącego kontrolom osobistym stanowiło niewątpliwie ingerencję w jego prawo do poszanowania życia prywatnego. **Ingerencja ta, mimo że miała oparcie w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego (art. 116 § 2-4 k.k.w.), nie była proporcjonalna ani też konieczna w społeczeństwie demokratycznym.** Trybunał podkreślił, że skarżący nie miał statusu tzw. skazanego niebezpiecznego. Z przedstawionej przez strony dokumentacji nie wynikało także, aby stwarzał on realne zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostek penitencjarnych, w których przebywał, zaś jedyną formą agresji z jego strony była agresja słowna.

Warto też odnieść się w tym miejscu do Reguł Mandeli³, które mówią o tym, że: *przeszukania będą prowadzone z poszanowaniem przyrodzonej godności ludzkiej i prywatności osoby przeszukiwanej, jak również zgodnie z zasadami proporcjonalności, legalności i konieczności (reguła 50) oraz przeszukania inwazyjne, w tym rewizje osobiste i szczegółowe oględziny ciała, powinny być wykonywane tylko wtedy, jeśli jest to absolutnie niezbędne. Zaleca się, aby administracja więzienna tworzyła i wykorzystywała metody alternatywne dla przeszukań inwazyjnych (reguła 52). Przeszukania nie mogą być też wykorzystywane w celu nękania, zastraszania lub niepotrzebnego naruszenia prywatności więźnia (reguła 51).*

Nie negując uprawnień funkcjonariuszy Służby Więziennej do dokonywania wobec osadzonych kontroli osobistej, wynikających z przepisów prawa powszechnie obowiązującego, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji postulują aby personel jednostek penitencjarnych, miał na względzie, że jest to środek potencjalnie poniżający

² Zob. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61 poz. 284).

³ W dniu 7 października 2015 r. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję Standardy ONZ Minimum Traktowania Więźniów (Reguły Nelsona Mandeli). Tekst dostępny na stronie internetowej: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/doms-ws-regul-nelsona-mandeli-dotyczacych-standardow-traktowania-wiezniow>.

i podejmując decyzje o jego zastosowaniu, kierował się zawsze względami proporcjonalności i konieczności.

W kwestii rekomendowanej etapowej kontroli osobistej, pomimo iż nie jest ona uregulowana w przepisach prawa, jest już realizowana w niektórych wizytowanych przez Krajowy Mechanizm Prewencji jednostkach penitencjarnych.

Warto raz jeszcze odnieść się do przywołanego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w sprawie Milka przeciwko Polsce, który wskazał, że *podczas, gdy przeszukania z rozbieraniem mogą być niekiedy konieczne w celu zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej lub zapobiegania zakłócaniu porządku w więzieniach, muszą zostać przeprowadzone w odpowiedni sposób*⁴.

O odpowiednim sposobie realizacji czynności kontrolnych wobec osadzonego mówi też raport Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), z wizyty okresowej w Polsce w dniach 5-17 czerwca 2013 r., w którym wskazano, że *kontrola osobista jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Z tego też powodu, uciekanie się do przeprowadzenia kontroli osobistej powinno być oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i być poddane rygorystycznym kryteriom oraz nadzorowi. Powinno się podjąć wszystkie rozsądne wysiłki w celu zminimalizowania poczucia zażenowania; osoby osadzone poddawane kontroli osobistej normalnie nie powinny być zobowiązane do zdjęcia całego ubrania w tym samym czasie, np. powinny mieć prawo do zdjęcia ubrań powyżej pasa i do ubrania się przed zdjęciem pozostałych ubrań*⁵.

Warto w tym miejscu zauważyć, iż zalecany przez wizytujących sposób przeprowadzania kontroli osobistej został uwzględniony w projekcie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (projekt z dnia 4 maja 2016 r.).

Z uwagi na wyeksponowane wyżej argumenty, przedstawiciele KMP podtrzymują swoje stanowisko w zakresie przeprowadzania kontroli osobistej osadzonych w sposób dwu

⁴ Zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 15 września 2015 r., w sprawie Milka przeciwko Polsce, skarga nr 14322/12.

⁵ Zob. pkt 106 Raportu z wizyty Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przeprowadzonej w Polsce w dniach 5 - 17 czerwca 2013 r.

etapowy, wskazany w raporcie z wizytacji i zachęcają dyrektora jednostki do jego wdrożenia.

Odnosząc się do Pana uwag dotyczących funkcjonującej 9 osobowej celi mieszkalnej i braku uregulowań prawnych w zakresie maksymalnej pojemności celi, pragnę podkreślić że rekomendacje przedstawicieli KMP wynikają nie tylko z obowiązującego prawa krajowego, ale również ze standardów międzynarodowych, w tym Reguł Mandeli, rekomendacji CPT i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Powyższe standardy i wybrane orzecznictwo, zostały Panu wskazane w treści raportu.

Warto też mieć na uwadze, że zgodnie z art. 4 § 1 k.k.w. kare pozbawienia wolności *wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. Zakazuje się stosowania tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania i karania skazanego.*

W ocenie wizytujących warunki sanitarno-higieniczne panujące w 9 osobowej celi mieszkalnej, w której znajduje się jeden kącik sanitarny, nie zapewniają standardów minimalnych, tak aby można było mówić o poszanowaniu praw i godności przebywających w nich osób. Nie można bowiem nie brać pod uwagę trudności w dostępie do urządzeń sanitarnych, zwłaszcza w godzinach porannych i wieczornych, a także braku prywatności osób zakwaterowanych w takich celach, co sprzyja eskalacji napięcia i zwiększa ryzyko przemocy. Powyższe warunki, stoją w ocenie wizytujących w sprzeczności z dyrektywą wykonywania kary pozbawienia wolności z art. 4 § 1 k.k.w.

Warto w tym miejscu odwołać się do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu z dnia 22 września 2015 r. w sprawie Bordenciu przeciwko Rumunii (skarga nr 36059/12), w której skarżący zarzucił władzom naruszenie art. 3 Konwencji poprzez niehumanitarnie warunki bytowe w czasie pobytu w więzieniu. Wskazał między innymi na przeludnienie i brak możliwości zachowania higieny.

Trybunał uznał, że doszło do naruszenia artykułu 3 Konwencji i przypomniał, że na mocy art. 3 Konwencji państwo musi zapewnić, że dana osoba jest przetrzymywana w warunkach, które są zgodne z poszanowaniem godności ludzkiej, że warunki więzienne nie wywołują niepokoju i trudności, o intensywności przekraczającej nieunikniony poziom cierpienia i że zdrowie i dobre samopoczucie są odpowiednio zabezpieczone.

Z uwagi na powyższe przedstawiciele KMP podtrzymują swoje stanowisko w omawianej kwestii i rekomendują zmniejszenie pojemności 9 osobowej celi mieszkalnej.

Przedstawiciele KMP podzielają Pana pogląd, że dyrektor jednostki penitencjarnej nie ma obowiązku zapewnienia ciągłej dostawy ciepłej wody do cel mieszkalnych. Mając jednak na względzie międzynarodowe standardy wykonywania kary pozbawienia wolności, stały dostęp więźniów do ciepłej wody powinien stanowić standard w każdym miejscu detencji. Z tego też względu przedstawiciele KMP zachęcają władze wizytowanych jednostek do wzięcia tego aspektu pod uwagę podczas planowania remontów i inwestycji.

Przedstawiciele KMP wyrażają też zaniepokojenie Pana stanowiskiem dotyczącym zwiększenia obsady psychologicznej. Z ustaleń poczynionych w trakcie wizytacji oraz Pana pisma wynika, że na 553 osadzonych⁶, przypada obecnie dwóch psychologów (jedna osoba od 07 kwietnia 2016 r. przebywa na urlopie rodzicielskim). W praktyce, biorąc pod uwagę ilość osadzonych w dniu wizytacji, na jednego psychologa przypada 276,5 osadzonych. Biorąc zaś pod uwagę nominalną powierzchnię jednostki (625 miejsc) na jednego psychologa przypada 312,5 osadzonych.

Taki stan faktyczny zdecydowanie odbiega od standardu pracy penitencjarnej określonego w uzasadnieniu do Instrukcji nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 lutego 2012 r. w *sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych, w celu osiągnięcia standardów pracy penitencjarnej*. Standard ten stanowi, że na jednego psychologa penitencjarnego powinna przypadać grupa do 200 osadzonych.

W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji już sam ww. standard znacząco odbiega od rzeczywistych potrzeb, jakie związane są z zapewnieniem właściwej pomocy psychologicznej osobom osadzonym w jednostkach penitencjarnych i potrzeba w tej materii zmiany w celu poprawy dostępu osadzonych do profesjonalnego wsparcia psychologicznego. Tym bardziej zasadne wydaje się wzmocnienie obsady psychologicznej, w sytuacjach gdy standard określony przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej nie jest zrealizowany.

⁶ Liczba osadzonych według stanu na dzień wizytacji 23 marca 2016 r. Zgodnie z udzielonymi informacjami w jednostce przebywało 489 skazanych, 5 ukaranych i 49 tymczasowo aresztowanych. Pojemność nominalna wizytowanej jednostki to 625 miejsc.

Należy w tym miejscu podkreślić, że problematyka dostępu do psychologów, osób pozbawionych wolności w jednostkach penitencjarnych, była przedmiotem korespondencji pomiędzy Rzecznikiem Praw Obywatelskich, a Dyrektorem Generalnym Służby Więziennej. W odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika, Zastępca Dyrektora Generalnego Służby Więziennej płk Jerzy Kopeć wskazał, że *aktualnie obowiązujący standard przewidujący do 200 osadzonych na 1 etat psychologa działu penitencjarnego stanowi (...) racjonalny kompromis pomiędzy istniejącymi potrzebami a możliwościami etatowymi, którymi obecnie dysponuje Służba Więzienna*⁷.

Z uwagi na obowiązujące standardy międzynarodowe, wskazane w treści raportu oraz potrzebę zapewnienia osadzonym profesjonalnego wsparcia psychologicznego, przedstawiciele Mechanizmu podtrzymują swoje stanowisko dotyczące zwiększenia obsady psychologicznej w dziale penitencjarnym.

W odpowiedzi na raport Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy⁸ wskazał, że udzieli wsparcia finansowego Dyrektorowi Zakładu Karnego Bydgoszczy Fordonie na realizację zaleceń wymagających nakładów finansowych. Środki te mają zostać przekazane niezwłocznie po określeniu potrzeb przez Dyrektora Zakładu Karnego w Bydgoszczy - Fordonie i posiadanych środków finansowych w planie budżetu na 2016 r. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zwracają się z prośbą o informację o zgłoszonych potrzebach i wysokości przyznanych środkach finansowych.

Uprzejmię proszę o ustosunkowanie się do niniejszego pisma. W korespondencji zwrotnej proszę o powołanie się na numer sprawy: KMP.571.7.2016.RK.

Z pozdrowieniem,
Rafał Kules
Rada

Do wiadomości:

1. ppłk Jacek Gościak, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy, ul. Wały Jagiellońskie 4, 85-128 Bydgoszcz;
2. płk Andrzej Leńczuk, Dyrektor Biura Penitencjarnego, Centralny Zarząd Służby Więziennej, ul. Rakowiecka 37a, 02-521 Warszawa.

⁷ Zob. wystąpienie generalne Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 17 maja 2016 r., sygn. KMP.571.8.2016.MF oraz odpowiedź Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 15 czerwca 2016 r., sygn. BP-070-78/16/1025. Pisma dostępne na stronie internetowej: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/wysl%C4%85pienie-generalne-z-dnia-17052016-r-do-dyrektora-generalnego-s%C5%82u%C5%BCby-wi%C4%99ziennej-w-sprawie-dost%C4%99pu>.

⁸ Pismo z dnia 31 maja 2016 r., sygn. OI/KI- 072/8/16/2660.

Bydgoszcz, dnia 10 listopada 2016 r.

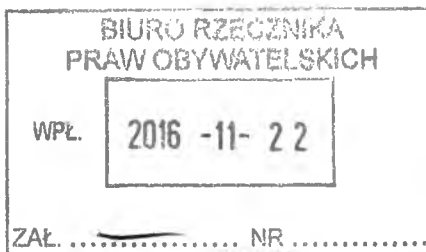
S/P-072/ 21 /16 DG700

RPW/71772/2016 P
Data:2016-11-22

**Biuro Rzecznika Praw Obywateli
Krajowy Mechanizm Prewencji**

ul. Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Szanowny Panie

W nawiązaniu do pisma z dnia 4 października 2016 roku, znak KMP.571.7.2016.RK, dotyczącego, między innymi rekomendacji w związku z zajęтым przeze mnie stanowiskiem przy piśmie z dnia 17 czerwca 2016 roku, zawierającym odpowiedź na Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z wizytacji w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie, informuję jak niżej.

Z uwagą zapoznałem się z wnioskami płynącymi z wyroku Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, w sprawie Milka przeciwko Polsce. Doceniam również podejmowane przez Pana działania w zakresie zmiany podejścia do sposobu prowadzenia kontroli osobistych w jednostkach penitencjarnych. Nie sposób jednak nie zwrócić uwagi na fakt, że prowadzenie kontroli osobistych ma przede wszystkim wymiar prewencyjny, zapobiega pośrednio występowaniu niepożądanych zdarzeń i służy zapewnieniu bezpieczeństwa osobom przebywającym w zakładzie karnym - funkcjonariuszom, pracownikom cywilnym, jak i samym osadzonym. W tym miejscu należy wskazać, że czynności te ograniczają przenikanie na teren jednostki penitencjarnej środków i substancji niebezpiecznych oraz niedozwolonych. Ponadto minimalizują w znacznym stopniu możliwość dokonania ewentualnych ucieczek z terenu zakładu karnego, przy pomocy przedmiotów dostarczonych z zewnątrz, co w kwestii zapewnienia szeroko rozumianego bezpieczeństwa, ma również wymiar społeczny.

Wyjaśniam również, że kontrole osobiste nigdy nie mają na celu poniżenia osób kontrolowanych, a także naruszenia ich godności osobistej. Tym samym informuję, że kontrole osobiste osadzonych prowadzone są i będą nadal w sposób mający na celu

poszanowanie godności osobistej i praw osadzonych do intymności. Czynności te wykonywane są zgodnie z obowiązującym prawodawstwem, przy uwzględnieniu konieczności zminimalizowania poczucia zażenowania osób kontrolowanych. Zapewniam, że tematyka ta podlega i będzie podlegać kontroli kierownictwa kierowanej przeze mnie jednostki penitencjarnej. Zaznaczam, że doraźne kontrole w zakresie sposobu realizacji przedmiotowego zagadnienia przez funkcjonariuszy, nie budzą zastrzeżeń.

Nadmieniam przy tym, że w przypadku niewłaściwego prowadzenia kontroli osobistych, funkcjonariusze ponoszą odpowiedzialność służbową i konsekwencje dyscyplinarne - stąd konieczność literalnego przestrzegania zapisów wynikających z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 31 marca 2003 roku w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej.

Mając na uwadze powyższe, dalsze działania w przedmiotowej sprawie uzależniam od wprowadzenia zmian w aktach wykonawczych obowiązującego prawa.

W kwestii zmniejszenia pojemności celi mieszkalnej wieloosobowej informuję, że pismem z dnia 9 listopada 2016 roku, znak D/E-421/01/26466, zwróciłem się za pośrednictwem Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej do Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z wnioskiem o wyrażenie zgody na zmniejszenie pojemności Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie, w związku ze zmianą przeznaczenia pomieszczenia, tj. przekształcenia celi mieszkalnej nr 106 budynku B – na świetlicę oddziału mieszkalnego. Powyższa inicjatywa związana jest między innymi ze zmianą przeznaczenia podległej mi jednostki penitencjarnej – na zakład karny dla recydywistów penitencjarnych, która weszła w życie z dnia 10 października 2016 roku.

Podjąłem również działania zmierzające do zwiększenia liczby psychologów w podległej mi jednostce penitencjarnej. Funkcjonariusz działu penitencjarnego rozpoczął studia na kierunku psychologii. Umożliwi to w przyszłości płynne zastępowanie w służbie psychologa etatowego, w przypadku jego nieobecności. Na dzień dzisiejszy, zapewnione zostało doraźne zastępstwo nieobecnego w służbie psychologa.

Informuję również Pana, że prace związane z dostosowaniem infrastruktury wodno – kanalizacyjnej dobiegają końca. W związku z powyższym planuję w roku 2017, udostępnienie możliwości korzystania osadzonym w celach mieszkalnych, z wody ciepłej.

ZAKŁAD KARNY W BYDGOSZCZY – FORDONIE

85-790 Bydgoszcz, ul. Rynek 8
tel. [52] 346-70-90; fax. [52] 347-20-98
e-mail: zk_bydgoszcz_fordon@sw.gov.pl
www.sw.gov.pl

Działania te znacznie obciążą budżet kierowanej przeze mnie jednostki penitencjarnej, w związku z czym zwrócę się do Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Bydgoszczy o zapewnienie dodatkowych środków finansowych w budżecie na rok 2017. Przedstawię tam również szczegółowo, szacunkowe koszty realizacji zobowiązań wynikających z wcześniejszych zobowiązań, złożonych przeze mnie pismem z dnia 17 czerwca 2016 roku. O dokonanych ustaleniach poinformuję Pana odrębnym pismem, po zatwierdzeniu planu wydatków budżetowych na rok 2017.

Z wyrazami szacunku

DYREKTOR
Zakładu Karnego
w Bydgoszczy-Fordonie

mgr mgr Andrzej Klimczyk

Wykonano w 2 egz.:

1. Egz. nr 1 – adresat
2. Egz. nr 2 – a/a

MP

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Warszawa, 2017-06-14

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.571.7.2016.RK

Pan
mjr Marcin Klimczyk
Dyrektor Zakładu Karnego
ul. Rynek 8
85-790 Bydgoszcz

Szanowny Panie Dyrektore,

W odpowiedzi na pismo z dnia 10 listopada 2016 r., sygn. S/P-072/21/16/26700 uprzejmie dziękuję za odniesienie się do uwag i zaleceń Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur. Mechanizm pozytywnie ocenia Pana starania o zwiększenie obsady psychologicznej w podległej jednostce, jednak uwzględniając specyfikę pracy psychologa w instytucjach izolujących i pojemność jednostki, konieczne są dalsze wysiłki na rzecz zwiększenia obsady psychologicznej. Z raportu z wizytacji wynika, że w jednostce zatrudnionych było 3 psychologów przy nominalnej pojemności jednostki 625 miejsc, co nie spełnia standardu określonego przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej i w ocenie KMPT nie gwarantuje prawidłowego i wydolnego systemu wsparcia.

Ponieważ w toku prowadzonej dotychczas korespondencji nie zostały rozstrzygnięte wszystkie wątpliwości o charakterze merytorycznym proszę o ustosunkowanie się do wskazanych niżej kwestii, mających na celu ustalenie stopnia realizacji wydanych zaleceń oraz wszelkie uwagi dotyczące ewentualnych przeszkód w ich wdrożeniu.

Pragnę również poinformować Pana, że z odpowiedzi na raport Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Bydgoszczy ppłk Jacka Gościaka z dnia 31 maja 2016 r., sygn. OI/KI-072/8/16/2660 wynika, że udzieli Panu wsparcia finansowego na realizację zaleceń wymagających nakładów finansowych, niezwłocznie po określeniu przez Pana Dyrektora potrzeb.

Z uwagi na powyższe zwracam się z uprzejmą prośbą o wskazanie czy:

1. zapewniono pochylnię przy wejściu do jednostki (zalecenie nr 3),
2. zapewniono odpowiedni standard drzwi w jednostce (zalecenie 4),
3. pomieszczenia do przeprowadzania kontroli osobistych zostały wyposażone w udogodnienia dla osób mających trudności w poruszaniu się (zalecenie nr 5),
4. zagwarantowano osadzonemu niesłyszącym lub niedosłyszącym możliwości skorzystania z systemu wspomagania słuchu oraz zapewnienie dostępności tłumacza Polskiego Języka Migowego (zalecenie nr 10),
5. ukończono prace nad budową sieci LAN i zwiększono liczbę stanowisk komputerowych w jednostce (zalecenie nr 11),
6. wyposażono minimum jedno stanowisko komputerowe w program odczytu ekranu (zalecenie nr 12),
7. cela mieszkalna 111 w budynku C została wyposażona w przyciski przywoławcze zlokalizowane w obrębie łóżka lub jakie inne rozwiązanie podjęto w celu zapewnienia każdej osobie z niepełnosprawnością możliwości wezwania personelu poprzez umieszczenie w jej zasięgu systemu przywołania (zalecenie nr 15),
8. zakupiono wózki przeznaczone dla osób z niepełnosprawnością ruchową (zalecenie nr 21 i 22),
9. zmniejszono pojemność 9 osobowej celi mieszkalnej (zalecenie nr 24),
10. kontrola osobista osadzonego odbywa się w sposób dwuetapowy, określony w § 68 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1804) (zalecenie nr 25),
11. zrealizowano warsztaty z zakresu sposobu postępowania funkcjonariuszy z osobami z niepełnosprawnością oraz pogłębiania ich wiedzy z zakresu ograniczeń wynikających z dysfunkcji narządów ruchu, wzroku i słuchu (zalecenie nr 37).

W odpowiedzi proszę o powołanie się na numer sprawy: KMP.571.7.2016.RK.

Z poważaniem,

Rafał Kulas
Starszy Radca

Do wiadomości:

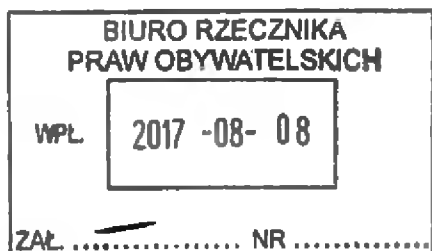
1. ppłk Jacek Gościak, Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy, ul. Wały Jagiellońskie 4, 85-128 Bydgoszcz;
2. płk Andrzej Leńczuk, Dyrektor Biura Penitencjarnego, Centralny Zarząd Służby Więziennej, ul. Rakowiecka 37a, 02-521 Warszawa.

Bydgoszcz, dnia 20 lipca 2017 r.

S/P-072/ 21 /16

RPW/46903/2017 P
Data: 2017-08-08

**Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji**

ul. Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Odpowiadając na pismo z 14-06-2017 roku, znak KMP.577.2016.RK, a dotyczące odniesienia się do wprowadzanych zmian wynikających z zaleceń raportu po wizytacji Krajowego Mechanizmu Prewencji w 2016 roku, w podległej mi jednostce penitencjarnej, informuję jak niżej.

Odnosząc się do kwestii konieczności zwiększenia obsady psychologicznej, celem zapewnienia właściwej opieki psychologicznej dla osadzonych w Zakładzie Karnym w Bydgoszczy – Fordonie informuję, że zgodnie ze złożonymi wcześniej zapewnieniami, podjęte zostały stosowne działania. Od dnia 1 maja 2017 roku administracja zakładu karnego zatrudnia na etacie 4 psychologów, co w zupełności zaspakaja potrzeby jednostki.

Ponadto informuję, że zakupiono pętlę indukcyjną, celem wspomagania słuchu osób niesłyszących. Nawiązano również kontakt z przysięgłym tłumaczem języka migowego, który przychodzi do zakładu karnego, zgodnie z potrzebami osób niesłyszących. Również zakupione zostało urządzenie do przetwarzania pisma czarnodruku na tekst mówiony dla skazanych ociemniałych. Mając na celu zapewnienie profesjonalnych działań funkcjonariuszy Służby Więziennej, będących w stałym kontakcie z osobami z widoczną niepełnosprawnością, zorganizowano i przeprowadzono stosowne szkolenie z zakresu sposobu postępowania z osobami z niepełnosprawnościami.

Informuję również Pana, że pomieszczenia do kontroli osób w oddziałach mieszkalnych, mieszczących się na dolnych kondygnacjach poszczególnych budynków, doposażono w siedziska, celem udogodnienia osobom mającym problem z poruszaniem się oraz doposażono strefy kontroli w dodatkowe poręcze przytwierdzone do ścian. Dokonano również zmian przy wejściu do jednostki penitencjarnej, gdzie w przypadku zaistnienia takiej konieczności – dostawiana jest pochylnia. Wyjaśniam również, że jednostka dysponuje wózkiem inwalidzkim mogącym z powodzeniem służyć jako

wózek ewakuacyjny. Z uwagi na brak środków finansowych z Budżetu Państwa na ten cel, kolejne wózki nie zostały zakupione. Odnosząc się do kwestii instalacji przyzywowej w obrębie łóżka informuję, że w lipcu bieżącego roku rozpoczęto remont, celem montażu przycisku przyzywowego. Zgodnie z wcześniej udzieloną informacją, zadanie dotyczące zmiany szerokości drzwi, zostało wpisane na listę zadań w harmonogramie prac remontowo – konserwacyjnych na rok 2017 - o ile środki budżetowe będą wystarczające zadanie zostanie zrealizowane.

Jak informowałem we wcześniejszej korespondencji, wystąpiłem z wnioskiem o wyrażenie zgody na zmniejszenie pojemności Zakładu Karnego w Bydgoszczy – Fordonie, co zostało zaakceptowane. W związku z w/w zmianą – zmianie uległo również przeznaczenie pomieszczenia, tj. przekształcono celę mieszkalną nr 106 budynku B – dziewięcioosobową – na świetlicę oddziału mieszkalnego.

Wyjaśniam również, że kontrole osobiste osadzonych prowadzone są i będą nadal w sposób mający na celu poszanowanie godności osobistej i praw osadzonych do intymności. Kontrole te realizowane są zgodnie §68 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2016 roku w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. Czynności te wykonywane są zgodnie z obowiązującym prawodawstwem, przy uwzględnieniu konieczności zminimalizowania poczucia zażenowania osób kontrolowanych. Zapewniam, że tematyka ta podlega i będzie podlegać kontroli kierownictwa kierowanej przeze mnie jednostki penitencjarnej. Zaznaczam, że doraźne kontrole w zakresie sposobu realizacji przedmiotowego zagadnienia przez funkcjonariuszy, nie budzą zastrzeżeń.

Infrastruktura jednostki penitencjarnej nie pozwala na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych, tak by były dostępne również dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim do czasu zakończenia prac budowy nowej sieci LAN, który pozwoli w przyszłości na zwiększenie liczby stanowisk komputerowych. Na dzień dzisiejszy, termin zakończenia wskazywanych prac to rok 2018. Ponadto jak wskazywałem już wcześniej – Zakład Karny w Bydgoszczy - Fordonie dysponuje komputerem typu laptop, który na wyraźne żądanie osadzonego może zostać mu udostępniony, celem zapoznania się ze stronami i treściami, między innymi Biuletynu Informacji Publicznej.

Wykonano w 4 egz.:

1. Egz. nr 1 – adresat
 2. Egz. nr 2,3 – do wiadomości:
 - Dyrektor Biura Penitencjarnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej
 - Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Bydgoszczy
 3. Egz. nr 4 – a/a
- MP

DYREKTOR
Zakładu Karnego
w Bydgoszczy - Fordonie

mgr mgr Marcin Klimczyk